

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr M2021/02413
Vårt dnr R-2022-7

Malmö den 19 januari 2022

REMISSVAR: Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser (miljöbrottsdirektivet)

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadörer, katalysatorer och garantier för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, cirka 150 tillverkare, konsulter och entreprenörer aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sveriges årsmöte har fastställt ett antal ståndpunkter som är vägledande för Avfall Sveriges ställningstaganden och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen och kommunernas roller.

Avfall Sverige anser att avfallshanteringen är en väsentlig del av samhällets infrastruktur och att avfallshanteringen ska ge god och behovsanpassad service för medborgare och verksamheter. Frågor om förebyggande, återanvändning och avfallshantering ska integreras tidigt i samhällsplaneringen. Producenterna har ansvar för utformning och produktion av alla de produkter som sätts på marknaden så att avfallshierarkin uppfylls. Avfallsinnehavare ska följa avfallshierarkins principer på samma sätt som kommuner och producenter. Förorenarens betalningsansvar och principen om producentansvar ska följas.

2. Sammanfattning

Avfall Sverige välkomnar förslaget om ett nytt miljöbrottsdirektiv, som bedöms kunna förbättra möjligheterna att beivra brottslighet på avfallsområdet. En fortsatt ökande nykonsumtion kommer att generera ökande avfallsmängder, som med ökade kostnader för hanteringen avfallet kan riskera att hamna på avvägar.

Avfall Sverige tillstyrker bland annat att det i direktivet anges miniminivåer på effektiva och proportionerliga sanktioner, att det sker en standardisering av brottsstatistiken samt att det ställs krav på att rättskedjan får möjlighet till beslag och förverkande av utbyte av brott. Avfall Sverige hade gärna sett tydligare krav på ansvarsgenombrott för den som fattat avgörande ekonomiska beslut om den brottsliga verksamheten. Avfall Sverige anser också att EU bör överväga att erkänna brottet storskalig miljöförstöring, ecocid, som ett internationellt brott för användning vid Internationella brottmålsdomstolen.

Avfall Sverige tillstyrker huvuddelen av förslagen avseende sanktioner och straffmätning, men är med hänvisning till bristande motivering, konsekvensbedömning och i vissa fall otydlig avgränsning, tveksam till förslagen vad gäller:

- brott som avser genomförande av projekt utan att ha genomfört den miljöbedömning som krävs enligt (art.3.1.d), eftersom det kan vara oklart när en sådan faktiskt krävs;
- kravet att ge möjlighet till publicering av dom och sanktioner vad gäller fysisk person,
- att *public officials* (offentligt anställda och förtroendevalda) som ytterligare sanktion ska kunna åläggas temporärt förbud att söka offentlig anställning eller kandidera till förtroendeuppdrag inom offentlig sektor (art. 5.5.f). Detta behöver utredas närmare mot bakgrund av svensk rätt, inklusive konstitutionell rätt;
- att det ska ses som en försvårande omständighet och räknas med i straffmätningen, att brottet utförts av en offentlig anställd i dennes tjänst (art. 8.e). Om offentlig anställda utöver högre administrativ belastning och kontroll *dessutom* riskerar högre straff än personer i privat sektor för en och samma typ av överträdelse på miljöområdet, riskerar det ge en kompetensflykt som kan ge motsatt effekt än det kravet vill uppnå. Istället bör regleras som i svensk rätt att det är en försvårande omständighet att ha utnyttjat sin ställning eller annars missbrukat ett särskilt förtroende;
- förslaget om rätt för allmänheten att delta i de straffrättsliga förfarandena (art. 14) eftersom det inte är tydligt om det behövs utöver gällande rätt.

Avfall Sverige noterar att ett flertal av de åtgärder som kommissionen föreslår har lyfts inom pågående regeringsuppdrag om åtgärder mot avfallsbrottslighet. Det gäller bland annat framtagande av statistik om ekonomiska sanktioner mot juridiska personer (företagsbot). Det pågår även andra parallella utredningar både inom och utanför miljöområdet, som har bäring på kraven enligt det nya miljöbrottsdirektivet, exempelvis

om möjligheter till omprövning av miljö tillstånd och att motverka användandet av bolagsmål vakter. Sammantaget finns ett stort behov av helhetsgrepp på området.

Genomförandetiden på 18 månader torde vara alltför kort för kvalitetsmässigt genomförande av direktivets krav i svensk lagstiftning.

3. Inledande kommentar

Avfall Sverige välkomnar förslaget om ett nytt miljöbrottsdirektiv för att accelerera arbetet mot den ökande avfalls- och miljöbrottsligheten.

Innan synpunkter lämnas på det närmare innehållet i förslaget vill Avfall Sverige åter igen poängtera behovet av kraftigare begränsningar vid *källan* för avfallet. Att miljöbrottsdirektivet omfattar brottsligt utsättande på marknaden av illegala produkter som kan orsaka skada på miljö och hälsa är bra och nödvändigt, men långt ifrån tillräckligt. Ökande befolkning och ökad nykonsumtion ger ökande avfallsmängder. Detta tillsammans med ökande krav i avfallsledet och minskade avsättningsmöjligheter för avfallet, medför att det blir allt kostsammare att hantera det. Det i sin tur ökar risken för brottslighet då "värdet" att bli kvitt avfallet ökar. Ökade avfallskostnader kan också medföra miljörelaterad ojämlikhet, en av orsakerna till ojämlikhet i hälsa. Risken för hälsopåverkande nedskräpning ökar helt enkelt i utsatta och fattiga områden om befolkning och arbetsplatser inte har råd med legal avfallshantering. Samtidigt hindras medlemsstaterna av konkurrens- och fri rörlighetsskäl att vidta effektiva åtgärder för att minska konsumtionen av nya varor till förmån för långlivade varor och återbruk. Hur många åtgärder som än görs *end-of-pipe* i avfallsledet, kommer de inte att räcka till om inte kraftfullare begränsningar och andra åtgärder görs i produkt- och produktionsledet och hos den ursprungliga avfallsproducenten. Avfall Sverige utvecklar dessa frågor yttrande i olika remissyttranden, bland annat över betänkandet *Använd det som fungerar* (SOU 2021:26) och departementspromemorian *Ordning och reda på avfallet* (M2021/00207).

4. Allmänna kommentarer

Avfall Sverige noterar att ett flertal av de åtgärder som kommissionen föreslår har lyfts inom pågående regeringsuppdrag¹ om åtgärder mot avfallsbrottslighet och sannolikt kommer att föreslås när uppdraget redovisas senast mars i år. Det gäller bland annat framtagande av statistik avseende företagsbot, ett utökat utbyte av uppgifter mellan myndigheter, vägledning avseende rollfördelningen, utveckling av den nationella tillsynsstrategin och en översyn av de straffrättsliga bestämmelserna.

5. Specifika kommentarer

Artikel 1 och 2 Syfte och definitioner

Det är positivt att det förtydligas att det rör sig om ett minimidirektiv samt att det i begreppet "olaglig" handling ingår handling som skett med stöd av ett tillstånd eller annat

¹ Regeringsbeslut 2021-02-25 (M2021/00438) Uppdrag om förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet. Uppdraget samordnas av Naturvårdsverket och ska redovisas senast den 15 mars 2022.

myndighetsgodkännande som erhållits bedrägligt eller genom korrupktion, utpressning eller tvång, som är åtgärder som den organiserade brottsligheten använder sig av.

Artiklarna 3 och 4 Överträdelser

Av de föreslagna nya brottskategorierna är det bland annat följande som är relevanta på avfallsområdet:

- utsläppande på marknaden av produkter som genom att bryta mot tvingande krav orsakar allvarlig skada på miljön vid omfattande användning (3.1.b och c)
- illegal fartygsåtervinning (3.1.g)
- överträdelser rörande introduktion eller spridande av invasiva främmande arter som strider mot EUs förordning om densamma eller med risk för allvarlig skada, mot bryter mot tillståndsvillkor (3.1.p)
- hanteringen av fluorerade växthusgaser (3.1.q och r)

Avfall Sverige tillstyrker övervägande delen av krav på kriminalisering och sanktionering av listade uppsåtliga eller grovt oaktsamma överträdelser. Däremot är Avfall Sverige tveksam beträffande överträdelse av kraven på tillstånd och miljöbedömning av projekt som orsakar betydande skada (art. 3.1.d). Miniminivå på maxstraffen föreslås öka betydligt, såväl för uppsåtligt brott som vid grov oaktsamhet (art. 3.2). För sådana projekt som inte är listade som tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen, är det inte alltid helt tydligt om det faktiskt krävs en miljöbedömning och tillståndsprövning. För vissa verksamheter ska tillsynsmyndigheten bedöma om tillstånd och därmed miljöbedömning krävs.² I promemorian *Ett förbättrat genomförande av MKB-direktivet*³ har föreslagits fall till fallbedömning huruvida risk för betydande miljöpåverkan (och därmed krav på miljöbedömning) föreligger för avfallsverksamheter som avser ändring av redan prövad verksamhet samt för verksamheter som avser att yrkesmässigt *förbereda avfall för återanvändning*. Det är bra att det preciseras att kriminaliseringen avser överträdelser av kraven på miljöbedömning där projektet kan orsaka avsevärd skada för människor, flora och fauna, men det kan samtidigt bli en utmaning att uppfylla legalitetsprincipens krav på straffreglers förutsebarhet och tydlighet.

Avfall Sverige har inget att erinra mot de listade kraven på vilka hänsyn som ska tas vid bestämmandet av om en handling ska vara anses vara förenad med allvarliga risker, åtalbar etc. (exempelvis skadans varaktighet och återställningskostnad), art. 3.3-5.

EU-kommissionen bör också överväga att erkänna brottet storskalig miljöförstöring, ecocid, som ett internationellt brott, för användning vid Internationella brottmålsdomstolen. Det skulle vara i linje med skärpningen av miljöbrottsdirektivet.

Artikel 5 Sanktioner för fysiska personer

² 26 a § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

³ M2021/00596

Avfall Sverige noterar att direktivförslaget, bland annat listningen av olika bedömningsgrunder i art. 3.4 och 3.5 och de höjda maximistraffen enligt art. 5, kommer att medföra omfattande behov av översyn och revidering av svensk lagstiftning.

För brott som orsakat eller sannolikt kan orsaka död eller allvarlig skada på person, föreslår kommissionen ett maximistraff om minst 10 års fängelse. För grovt miljöbrott stadgar miljöbalken idag fängelse i lägst 6 månader och högst 6 år. I brottsbalken finns de delvis liknande brotten *spridande av gift eller smitta* (13 kap. 7 §) och *förgöring* (13 kap. 8 §) där grovt brott har straffskalan fängelse 4 – 18 år eller livstid, respektive högst 6 år. Vid EU-standardisering av miljöbrotten bör även brottsbalkens bestämmelser få en översyn.

Direktivförslaget innehåller krav på ytterligare sanktioner och andra åtgärder som regleras på annan plats i miljöbalken eller i annan lagstiftning och som behöver jämföras med direktivets minimikrav. Exempel: skyldigheter att avhjälpa skada och återställa miljön⁴, näringsförbud (egentligen förbud att verka inom den aktuella näringen)⁵, upphävande av miljötillstånd⁶ och tillfälligt förbud mot att söka offentlig anställning eller kandidera till offentliga uppdrag. Avfall Sverige förutsätter att saken utreds närmare. Exempelvis kan förtroendevalda endast under vissa omständigheter ådömas tjänstefel (se 20 kap. 1 § tredje stycket brottsbalken) och skälen för detta bör analyseras och jämföras med de krav på medlemsstaterna som förs fram i förslaget till nytt miljöbrottsdirektiv.

Även kravet på medlemsstaterna att ge möjlighet till publicering (offentliggörande) av sanktioner mot fysiska personer borde utredas och tydligt begränsas – åtminstone korshänvisas till intergritetsskyddande lagstiftning (dataskyddsförordningen, GDPR). Avfall Sverige anser att det istället hade varit en fördel att för avfallstransportörer och avfallsbehandlare ha ett system med vandelsprovning av ansvariga personer samt ett publikt tillgängligt system med auktorisation av avfallsföretag, där auktorisationen kan upphävas vid brott.

Brottsförebyggande rådet har redovisat hur företag plundras på tillgångar genom s.k. bolagskapningar och målvakter.⁷ Den internationella organisationen Financial Action Task Force (FATF) har i sin granskning av Sverige noterat att falska identiteter och bulvaner används vid penningtvätt.⁸ Målvakter och samröre med personer kopplade till ekonomisk brottslighet har enligt mediarapportering⁹ förekommit nyligen i styrelsen till ytterligare ett

⁴ Jämför föreslagna art. 5.5.a och 2 kap. 8 § samt 10 kap. miljöbalken och miljöskadedirektivet 2004/35/EG.

⁵ Jämför art. 5.5.d, med lag 2014:836 om näringsförbud och 16 kap. 6 § miljöbalken om möjlighet att vägra tillstånd, godkännande eller dispens om sökanden eller någon som på grund av ägar- eller ansvarsförhållanden har väsentlig anknytning till sökandens verksamhet, inte har fullgjort sina skyldigheter. Se även Utvecklingscentrum vid Åklagarmyndigheten, Rättslig vägledning 2021:3 om förutsättningarna idag för näringsförbud vid miljöbalksbrott och annan brottslighet än ekobrott.

⁶ Se omprövningsinstitutet i 24 kap. miljöbalken, som för närvarande är under utredning av miljöprovningens utredningen, Dir. 2021:57, som alltså bör ta hänsyn till förslaget om nytt miljöbrottsdirektiv.

⁷ Administrativa åtgärder mot ekonomisk och organiserad brottslighet (Brå 2015:15) och Kriminell infiltration av företag (Brå 2016:10).

⁸ Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures in Sweden, 2017.

⁹ Se bland annat <https://www.sydsvenskan.se/2021-05-18/sopberget-i-trelleborg-skrivs-over-pa-misstankt-malvakt>

avfallsbolag med en verksamhet som har likheter med Think Pink-fallen. Det finns alltså flera sådana nyligen identifierade fall i Sverige på avfallsområdet.

Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden¹⁰ har lyft fram att felaktiga registreringar hos Bolagsverket skapar möjligheter för oseriösa aktörer att genom bolag driva verksamhet som tar emot utbetalningar från välfärdssystemen. Avfall Sverige kan anta att så kan ske även på avfallsområdet och i syfte att skapa ett företag som kan lämna anbud på offentliga uppdrag.

Det behöver klargöras om art. 5.5.c innebär att fysisk person (och den juridiska person som personen verkar vid?) ska kunna exkluderas från möjligheten att lämna anbud i upphandlingsförfaranden, innebär att EUs upphandlingsdirektiv behöver justeras.

Artiklarna 6 och 7 Ansvar och sanktioner för juridiska personer

I förslaget till miljöbrottsdirektiv (art. 7.2.h) anges att sanktionerna ska inkludera bland annat tvångslikvidation av bolag. Här bör nämnas att regeringen nyligen beslutat att tillsätta en utredning för att motverka att aktiebolag och andra företag används för att begå brott och oegentligheter.¹¹ På senare tid har förekomsten av brott inom och mot företag i allt högre grad blivit ett allvarligt problem, skriver regeringen. I uppdraget ingår bland annat att med hänsyn till borgenärsskyddet utreda för- och nackdelar med reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist i aktiebolag, med anledning av sänkt kapitalkrav. Utredningens kommande slutsatser bör vara av intresse här.

Även sanktioner som uteslutning från tillgång till offentlig finansiering och upphandlingsförfaranden eller indragning av administrativa tillstånd föreslås. Avfall Sverige tillstyrker dessa, men hänvisar till samma reservationer som ovan. Möjligheterna enligt 24 kap. miljöbalken att ompröva och upphäva tillstånd utnyttjas extremt sällan av myndigheterna och är under utredning (se not 7). Även omprövning av dispenser och godkännanden, som idag regleras av förvaltningslagen och allmänna förvaltningsrättsliga grundsatsar, bör ses över så att direktivets minimikrav uppfylls.

Utsläpp och andra tillbud som medför ansvar enligt miljöansvarsdirektivet kan föranleda straffrättsliga, civilrättsliga eller administrativa förfaranden parallellt med miljöbrottsdirektivet. Detta skapar en rättslig osäkerhet och behöver klargöras.

I promemorian *Digitaliseringsdirektivets genomförande i svensk bolagsrätt* (Ds 2021:15) föreslås att Bolagsverket i vissa fall ska kunna förelägga den som har gjort en elektronisk registreringsanmälan avseende aktiebolag och filialer att inställa sig personligen vid myndigheten. Ett sådant föreläggande ska t.ex. kunna lämnas när det finns skäl att misstänka att anmälarens identitetshandling är förfalskad. Avfall Sverige anser att även tillsyns- och prövningsmyndigheter bör få sådana uttryckliga befogenheter. Idag är det inte

¹⁰ Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37).

¹¹ Dir. 2021:115, Bolaget som brottsverktyg.

ens helt tydligt huruvida tillsyns- och prövningsmyndigheterna får kräva in kopia av ID-handling för den undertecknande ställföreträdaren och avvisa ansökan/anmälan om handlingen inte visas upp eller lämnas in. Eventuellt borde direktivet ta upp även den aspekten.

Artiklarna 8 och 9 Försvårande och förmildrande omständigheter

Straffmätning regleras i 29 kap. brottsbalken, men även i exempelvis 29 kap. miljöbalken. Flera av omständigheterna som listas i direktivet, finns redan angivna i svensk rätt, exempelvis att det är en försvårande omständighet om brottet utgjort ett led i en organiserad brottslighet och att det är en förmildrande omständighet att frivilligt ha avvärjt fara/verkan av miljöbrott. Bestämmelserna behöver dock ses över så att miljöbrottsdirektivets minimiregler uppfylls.

Enligt brottsbalken ska beaktas om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende. Avfall Sverige anser att det är en lämpligare reglering än att som i direktivförslaget (art. 8.e) ange att det är en försvårande omständighet att brottet utförts av en *offentligt anställd* i dennes tjänst. I svensk rätt finns det för offentliganställda redan en särskild straffbestämmelse om tjänstefel. Dessutom är kontrollen och upptäcktmöjligheterna märkbart högre för offentlig sektor jämfört med privata företag som följd av den meddelarfrihet, offentlighetsprincip och upphandlingslagstiftning som gäller. Om offentligt anställda utöver denna administrativa belastning och kontroll *dessutom* riskerar högre straff än personer i privat sektor för en och samma typ av överträdelse på miljöområdet, riskerar det ge en kompetensflykt från offentlig sektor. Detta i sin tur ökar risken för att fel begås.

Avfall Sverige delar bedömningen att det ska anses som försvårande omständighet att ha hindrat tillsynsmyndigheten förrättning eller inte medverka när det krävs enligt lag, och liknande (art. 8.i och j). Det kan handla om våld, hot och förgripelse mot tjänsteman, överträdelse av myndighets bud (17 kap. brottsbalken). Det är mycket viktigt att när sådant anmäls av tillsynsmyndigheten, ska polisen rubricera brottet korrekt och inte som "ofredande" och liknande. Syftet med det förstärkta skyddet är att minska risken för korruption och säkerställa att det allmännas verksamhet får fortgå ostört, med uppfyllandet av kraven på likabehandling och objektivitet.

Idag gäller att en person kan få strafflindring om denne lämnar uppgifter av väsentlig betydelse för utredningen av det egna brottet.¹² Direktivförslaget (art. 9.b) anger att som förmildrande omständighet får beaktas medverkan i utredningen av annans brott. Detta har nyligen utretts i betänkandet *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring* (SOU 2021:35) och Avfall Sverige hänvisar till den utredningen och remissyttrandena från bland annat Ekobrottsmyndigheten.

¹² Detta genomfördes 2015, se betänkande 2014/15:JuU8.

Artikel 10 Beslag och förverkande

Avfall Sverige tillstyrker förslaget om att behöriga myndigheter ska ges rätt att frysa (beslagta, möjligen kvarhålla) eller konfiskera (förverka) hjälpmedel vid och vinning/utbyte av brott, i enlighet med direktiv 2014/42/EU som reglerar detta.

Artikel 13 Skydd för visselblåsare m.fl.

Förslaget innehåller krav på åtgärder för att skydda och stödja personer som anmäler miljöbrott och samarbetar med tillsyns- och rättsvårdande myndigheter. Avfall Sverige tillstyrker förslaget.

Nyligen beslutades om en ny lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, som ett led i att genomföra EUs visselblåsardirektiv (prop. 2020/21:193). Lagen avser skydd för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och rapporterar den inom både offentlig- och privat sektor. Tillämpningsområdet begränsas till vissa områden där överträdelse av unionsrätten kan medföra allvarlig skada för allmänintresset, exempelvis inom offentlig upphandling eller folkhälsan.

I takt med ökande konkurrens om mark- och naturresurser, och om organiserad brottslighet ökar sin närvaro på avfallsområdet, blir det allt viktigare att skydda miljöaktivister och andra som larmar om miljöbrott. Organisationen Global Witness har rapporterat att 227 miljöaktivister dödades i världen år 2020, den högsta siffran organisationen noterat sedan man började mäta 2012. Hotbilden mot människor som står upp för försvar av miljön växer sig allt större globalt och det finns ingen anledning att tro att detta inte kommer att bli en allt mer påtaglig risk även i EU och Sverige. I kommissionens förslag (sid 6) nämns mordet på två skogsvaktare som utredde illegal skogsavverkning i en av EU:s medlemsstater. Under 2020 mördades 331 människorättsförsvarare i 25 länder, rapporterar människorättsorganisationen Front Line Defenders. Av dem var över två av tre försvarare av naturresurser. Läget för miljöaktivister har försämrats globalt. Det är en av slutsatserna från Naturskyddsföreningens rapport 2019 *Miljöförsvarare under attack – om hoten mot dem som skyddar vår miljö*.

Avfall Sverige stödjer ett starkt skydd för visselblåsare och andra som larmar om överträdelse inom miljöområdet. Förslaget innebär även stöd och skydd exempelvis för personal vid kommunal och annan renhållningsorganisation som rapporterar misstänkt avfallsbrottslighet.

Artikel 14 Allmänhetens rätt att delta

Avfall Sverige är tveksam till en särskild bestämmelse i detta direktiv om rätt för allmänheten och ideella organisationer att delta i de straffrättsliga förfarandena (criminal proceedings), eftersom det inom EU och Sverige redan regleras genom bland annat

införlivande av Europakonventionen och Århuskonventionen.¹³ Är det en utvidgad rätt som ska garanteras, utöver detta? Det är nämligen högst oklart vad som avses med deltagande i det straffrättsliga förfaranden ("for instance as a civil party"): är det som målsägande eller annan part, är det för att få tillgång till information?

Artiklarna 17-20 Myndigheterna och Nationell strategi

Förslaget syftar till att brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden ska bli effektivare. Det innehåller skyldigheter för medlemsstaterna att säkerställa lämplig utbildning, resurser, samarbete, kommunikation och informationsutbyte mellan tillsynsmyndigheter och rättsvårdande instanser - inspektörer, poliser, åklagare och domare. Det är mycket bra. Miljöbrottsärenden är ofta mycket komplicerade och kräver såväl juridisk som naturvetenskaplig kompetens och rör sig inom det förvaltningsrättsliga området. Kompetens saknas ofta inom myndigheter och rättsväsende.

Kommissionen föreslår också att varje medlemsstat utarbetar nationella strategier som säkerställer ett sammanhängande tillvägagångssätt på alla nivåer av tillsyn och att tillgång till nödvändiga resurser ska säkras. Detta innebär ytterligare EU-rättsliga krav på den nationella tillsynsplanen enligt miljöbalken.

Länsstyrelserna har enligt 1 kap 17 § andra stycket miljötillsynsförordningen (2011:13), att verka för brottsförebyggande och brottsbeivrande samarbete mellan åtminstone polis-, åklagar- och kontrollmyndigheter över hela landet. Denna samordning sker ofta regionalt genom motsvarande myndighetssamarbetsgrupper, exempelvis EMIL-gruppen i Skåne. Inom Livsmedelsbrotten sker samordning av Livsmedelsverket, där avdelningen för företags- och myndighetsstöd har en särskild arbetsgrupp som arbetar som stödfunktion till kontrollmyndigheterna i frågor som rör livsmedelsbedrägerier och fusk med livsmedel. Gruppen tar fram kontrollmetoder och andra verktyg för att stödja kontrollmyndigheterna, samordnar större ärenden och projekt, förvaltar verkets tipsfunktion för anonyma tips om livsmedelsfusk och utgör Sveriges kontaktpunkt i EU-kommissionens Food Fraud Network (EU-FFN) där även Europol ingår. Till Avfall Sveriges kännedom har inte Naturvårdsverket motsvarande roll i samarbetet mot miljöbrott. Förslaget om miljöbrottsdirektiv anger att medlemsstaterna ska ha en nationell kontaktpunkt för miljöbrott, vilket välkomnas.

Att Naturvårdsverket ska ingå i svenskt myndighetssamarbete mot organiserad brottslighet, är ett förslag som lyfts inom tidigare nämnda regeringsuppdrag mot avfallsbrottslighet. Det vore lämpligt att utredningen tar hänsyn till kommissionens förslag om nytt miljöbrottsdirektiv och anger Naturvårdsverket som kontaktpunkt. Naturvårdsverket ska senast den 15 mars 2022, tillsammans med flera andra myndigheter redovisa en lägesbild och förslag på åtgärder för att ytterligare förebygga och förhindra brottslighet inom avfallsområdet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt

¹³ Århuskonventionen är införlivad i EU-lagstiftningen genom förordning (EG) nr 1367/2006. Europakonventionen är inkorporerad i svensk lag genom lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

avfallshanteringens koppling till organiserad ekonomisk brottslighet eller annan organiserad brottslighet. Avfall Sverige har varit representerad i en av referensgrupperna

Avfall Sverige bedömer att implementeringen av det föreslagna miljöbrottsdirektivet kan komma att ge stöd för det nationellt påbörjade arbetet mot avfallsbrottslighet, som att underlätta utredning och lagföring av exempelvis illegala avfallstransporter. Avfall Sverige hänvisar avslutningsvis till vårt remissvar den 14 maj 2021 över promemorian Ordning och reda på avfallet (M2021/00207), där vi hänvisar till behovet att stärka tillsynsmyndigheternas kompetens och myndigheternas skyldigheter, befogenheter och finansieringsmöjligheter samt utveckla myndighetssamverkan över kommungränserna – i enlighet med förslagen i det remitterade direktivet.

Artiklarna 21-22 Statistik

Avfall Sverige tillstyrker att det sker en standardisering av brottsstatistiken för åtminstone de grövsta miljöbrotten, under förutsättningen att det underlättar arbetet och inte medför ökad börda för myndigheterna. Det är otroligt viktigt att systemet är enkelt att använda och ger flexibilitet. Annars kommer värdefulla resurser att läggas på rapportering och administration snarare är brottsutredning och lagföring.

En standardisering kan – om det utformas på ett effektivt och lätthanterligt sätt – öka möjligheterna till utbyte av information och utvecklingen av ett system för information och tidig varning kring allvarliga händelser som kan få konsekvenser för mer än en av medlemsstaterna. Sådana system finns redan idag, exempelvis EU:s system för snabb varning om livsmedel med risk för människors hälsa (RASFF).

Artikel 24 – Genomförandetid

Genomförandetiden på 18 månader är alltför kort för en kvalitetsmässigt och juridiskt korrekt implementering av direktivets krav i svensk lagstiftning.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår seniora miljöjurist Andrea Hjärne, andrea.hjarne@avfallsverige.se, telefon 040-69 35 66.

Med vänlig hälsning,
Avfall Sverige

Lars Stjernkvist
Ordförande

Tony Clark
Vd